

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Кредитна політика банку: сутність, особливості формування та напрями оптимізації за матеріалами АТ «А-БАНК»

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і найменування

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

КВРФБС 021135.01.01.00

Виконала: студентка V курсу, групи ФБСз-21-1
Шифр

Вікторія БОЙКО
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник: канд. техн. наук, доцент
Науковий ступінь, учене звання

Ірина ФОРКУН
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер:

Іванна СИДОРЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Назва

Ніла ХРУЩ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

23.06 2025 р.
Дата

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління
 Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
 Рівень вищої освіти бакалавр
 Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і найменування
 Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і найменування
 Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри ФБСС
 Ніла ХРУЩ *Н.Хрущ*
10 02 2025

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Бойко Вікторії Вікторівні

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1 Тема роботи: Кредитна політика банку: сутність, особливості формування та напрями оптимізації за матеріалами АТ «А-БАНК»

Керівник роботи Форкун Ірина Валеріївна, канд. техн. наук, доцент
Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 07.02.2025 № 23 (додаток № 5)

2 Строк подання студентом роботи на кафедру до 07.06.2025

3 Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; звіт АТ «А-БАНК» за 2022-2024 роки

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 Теоретико-методичні засади сутнісного трактування та особливостей формування кредитної політики банку

2 Аналітико-практичні аспекти формування, реалізації та оптимізації кредитної політики банку

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Існуючі підходи до трактування сутності поняття «кредитна політика банку»

2. Принципи і функції кредитної політики банку

3. Фактори впливу на кредитну політику банку

4. Типізація кредитних портфелів банків

5. Типи кредитної політики банків

6. Процес реалізації кредитної політики банків

7. Динаміка відсоткових ставок за кредитами в реальний сектор економіки

8. Динаміка показників фінансової діяльності банків України в 2022-2024 роках

9. Частка кредитного портфеля в структурі активів банківської системи України в 2022-2024 роках

10. Відносні показники кредитної діяльності банків України в 2022-2024 роках

11. Склад та динаміка кредитного портфеля банківської системи України в 2022-2024 роках

12. Динаміка непрацюючих кредитів (нпк) у банківській системі України в 2022-2024 роках
 13. Нормативи дотримання кредитного ризику у банківській системі України в 2022-2024 р.р.
 14. Фінансові показники ефективності діяльності АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.
 15. Частка кредитного портфеля в структурі активів АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.
 16. Структура кредитного портфеля АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.
 17. Динаміка сформованих резервів під знецінення кредитів і заборгованості клієнтів АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.
 18. Нормативи дотримання кредитного ризику АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

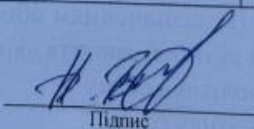
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 10 лютого 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділів (етапів) кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.04.2025	веконано
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 25.04.2025	веконано
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 25.05.2025	веконано
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 01.06.2025	веконано
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	до 14.06.2025	веконано
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 18.06.2025	

Студент

Підпис

Вікторія БОЙКО
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Ірина ФОРКУН
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Студент Бойко Вікторія Вікторівна, 4 курс, ФБСз-21-1

Прізвище, ім'я, по батькові, курс, група

Керівник Форкун Ірина Валеріївна, канд. техн. наук, доцент

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Тема роботи: Кредитна політика банку: сутність, особливості формування та напрями оптимізації за матеріалами АТ «А-БАНК»

Ключові слова: кредит, політика, портфель, управління

Мета роботи є узагальнення теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування та оптимізації кредитної політики банку, яка сприятиме підвищенню його фінансової стійкості і стабільності на ринку кредитних послуг.

Предмет дослідження - теоретико-методичні та практичні аспекти формування та оптимізації кредитної політики банку.

Об'єкт дослідження - процеси формування та оптимізації кредитної політики банку

За результатами дослідження сформульовані такі висновки. Кредитна політика відіграє визначальну роль у забезпеченні ефективності діяльності банку, забезпечуючи управління кредитними ризиками та максимізацію його прибутку. Вона визначає стратегію і тактику банку в галузі кредитування, принципи та умови надання кредитів, спрямована на досягнення балансу між прибутковістю та безпекою кредитних операцій, забезпечуючи фінансову стабільність банку та його конкурентоздатність на кредитному ринку. Процес реалізації кредитної політики банку виступає складним та одночасно динамічним процесом, що вимагає від менеджменту банку професіоналізму, відповідальності та здатності адаптуватися до змін у нестабільному зовнішньому середовищі. Проведена нами оцінка кредитної діяльності вітчизняної банківської системи у 2022-2024 р.р. показала, що незважаючи на воєнний стан, вона змогла активізувати кредитну діяльність, що дозволяє суб'єктам господарювання та домогосподарствам відновлюватися, модернізувати діяльність та адаптуватися до нових умов та викликів економічного розвитку. Уряд і НБУ систематично сприяють стимулюванню банків до здійснення кредитування економіки, розширюючи границі пільгових державних програм кредитування, тим самим полегшуючи доступ бізнесу до доступних кредитів, а для банків забезпечуючи своєчасне рефінансування, що сприяє належному виконанню інвестиційної функції в напрямку підтримки вітчизняної економіки. АТ «А-БАНК» є універсальним, що здійснює широкий спектр банківських операцій і послуг. Банк визначено НБУ як системно важливий. Менеджмент банку здійснює ефективне управління фінансовою діяльністю, що дозволяє нарощувати ключові показники, дотримуватися нормативів НБУ, реалізовувати стратегічні цілі. Кредитна політика АТ «А-БАНК» спрямована на залучення максимальної кількості клієнтів і якісне забезпечення їх фінансових потреб, пропонуючи їм різноманітні кредитні продукти і послуги. АТ «А-БАНК» акцентує увагу на кредитуванні фізичних осіб та малого і середнього бізнесу, бере участь в державних програмах підтримки бізнесу, зокрема, у програмі «Доступні кредити 5-7-9%», що дозволяє підприємству отримувати фінансування на вигідних умовах. Існуючі технології банку зробити процес кредитування для клієнтів максимально зручним і доступним, прозорим та вигідним.

Визначені такі перспективи (шляхи) розвитку. З метою оптимізації кредитної політики АТ «А-БАНК» пропонується вдосконалити процеси оцінки кредитоспроможності позичальників, проводити диверсифікацію кредитного портфеля, запроваджувати гнучкі кредитні продукти, посилювати контроль за ризиками та формувати дієві системи управління ним, удосконалити кредитні технології задля підвищення ефективності кредитних операцій і їх безпеки, оптимізації процесів та покращення якості обслуговування клієнтів, розвивати якісний кадровий склад.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Основний зміст роботи подано на 47 сторінках. Робота містить 12 таблиць та 13 рисунків. Список використаних джерел включає 44 найменування.

Дата виконання кваліфікаційної роботи 07.06.2025 р.

Дата захисту кваліфікаційної роботи 23.06.2025 р.

Студент Бойко В.В.
Ініціали, прізвище

підпис

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретико-методичні засади сутнісного трактування та особливостей формування кредитної політики банку	7
1.1 Економічна сутність кредитної політики банку, функції, принципи, фактори впливу та роль в банківській діяльності	7
1.2 Концептуальні підходи формування кредитної політики банку	16
2 Аналітико-практичні аспекти формування, реалізації та оптимізації кредитної політики банку	26
2.1 Аналіз сучасного стану банківського кредитування в Україні в 2022-2024 роках	26
2.2 Оцінка фінансової діяльності та реалізації кредитної політики АТ «А-БАНК» в 2022-2024 роках та обґрунтування напрямів її оптимізації	38
Висновки	46
Список використаних джерел	48
Додатки	54

Вступ

Розвиток економіки України неможливий без нарощення рівня інвестування в реальний сектор. Ефективна кредитна політика банківської системи виступає запорукою стійкого економічного розвитку країни, стабільності її фінансової системи, зростання довіри до банків і є основою фінансової стабільної діяльності самого банку та підвищує роль банківського кредитування у цьому процесі. А тому в сучасних умовах жорсткої конкуренції на ринку банківських послуг, що підсилюються викликами війни, перед банками стоїть питання формування та реалізації оптимальної кредитної політики з метою забезпечення високого рівня ефективності їх діяльності.

Дослідженню проблематики сутності, особливостей формування та напрямів оптимізації кредитної політики банків присвячені наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: Балянт Г.Р. [2], Бітнер І.В. [6], Владика Ю.П. [8], Криклій О.А. [16], Круглякова В. В. [17], Макаренко Ю.П. [20], Михайляк Г.В. [23], Ніколаєва Н.А. [28], Островська Н.С. [30] та ін. Авторами внесено вагомий внесок у теоретичні й методичні положення менеджменту банківського кредитування. Віддаючи належне науковим доробкам слід відзначити, що більш глибокого дослідження потребують питання визначення особливостей формування та напрямів оптимізації кредитної політики банку в умовах сучасних викликів і загроз.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування та оптимізації кредитної політики банку, яка сприятиме підвищенню його фінансової стійкості і стабільності на ринку кредитних послуг.

Відповідно до окресленої мети нами в роботі поставлено наступні завдання:

- дослідити економічну сутність кредитної політики банку, фактори впливу та її роль в банківській діяльності;

- узагальнити концептуальні підходи формування кредитної політики банку;

- здійснити аналіз сучасного стану банківського кредитування в Україні та фінансової діяльності АТ «А-БАНК» в 2022-2024 роках;

- здійснити оцінку реалізації кредитної політики АТ «А-БАНК» в 2022-2024 роках та обґрунтувати напрями її оптимізації.

Об'єктом дослідження в роботі є процеси формування та оптимізації кредитної політики банку.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та практичні аспекти формування та оптимізації кредитної політики банку.

У процесі дослідження нами використано методи наукової абстракції, логічного узагальнення, порівняння, групування і систематизації, порівняльного і статистичного аналізу, графічного зображення даних тощо.

Теоретичною та інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативно-правові акти щодо регулювання банківської діяльності; наглядова статистика НБУ; дані фінансової звітності АТ «А-БАНК» за 2022-2024 роки, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних учених з питань формування та оптимізації кредитної політики банку.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Основний зміст роботи подано на 47 сторінках. Робота містить 12 таблиць та 13 рисунків. Список використаних джерел включає 44 найменування.

1 Теоретико-методичні засади сутнісного трактування та особливостей формування кредитної політики банку

1.1 Економічна сутність кредитної політики банку, функції, принципи, фактори впливу та роль в банківській діяльності

У сучасній фінансовій системі України, яка базується на розвитку ринкових відносин, провідними учасниками виступають комерційні фінансові інститути, що відіграють важливу роль в функціонуванні та соціально-економічному розвитку держави. Головний принцип їх діяльності - надання тимчасової фінансової підтримки суб'єктам економіки, у яких недостатньо фінансових ресурсів для успішної реалізації своєї їх діяльності. Даний принцип визначає важливість банківської системи у розвитку економіки України.

Комерційним фінансовим інститутам, зокрема банківським установам, відводиться центральна роль у генеруванні фінансових ресурсів та їх розподілі серед суб'єктів господарювання і населення. «Вкладати кошти в банки означає створювати певне джерело фінансування для банків, які в свою чергу використовують ці кошти для надання кредитів» [6]. Така взаємодія закріплює двосторонні кредитні відносини між господарюючими суб'єктами і домогосподарствами в якій банки виступають посередниками, що забезпечують фінансову ліквідність і кредитну підтримку своїм клієнтам.

Суттєве значення для обох сторін мають кредитні відносини, оскільки господарюючі суб'єкти та домогосподарства використовують його для фінансування проектів, розширення бізнесу та придбання товарів і послуг. З іншого боку, банківські установи отримують прибуток від кредитування, що дозволяє їм розвивати власну фінансову діяльність та забезпечувати стабільність фінансової системи.

В Україні, аналогічно до багатьох інших країн, сформовано достатньо великий кредитний ринок, що є одним із важливих складових фінансового ринку країни. Він відіграє ключову роль в забезпеченні доступу до фінансових ресурсів для суб'єктів господарювання та населення, сприяючи розвитку економіки країни та підтримці попиту на фінансові послуги. Таким чином, банки як фінансові інститути і їх кредитна діяльність виступають важливою складовою сучасної фінансової системи країни.

Кредит у сфері фінансів визначається як економічна категорія, яка є певним видом суспільних відносин, що пов'язані з рухом вартості на умовах повернення.

Відповідно до Закону України «Про банки та банківську діяльність» визначено «банківський кредит - будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми» [33].

Таким чином банківський кредит визнається складними фінансовими відносинами між банком та юридичними і фізичними особами, що виникають в процесі перерозподілу коштів між позичальником та кредитором з умовою обов'язкового їх повернення.

Кредит у різних формах його прояву проникає у всі сфери господарського життя, проявляється в розширенні кола банківських операцій і кредитних продуктів, що віддзеркалюється у розширенні клієнтської бази. «В умовах жорсткої конкуренції на ринку фінансових послуг перед банківськими установами стоїть питання обґрунтування оптимальної кредитної політики задля забезпечення високого рівня ефективності своєї діяльності» [28].

Аналіз літературних джерел з проблематики формування та реалізації кредитної політики банку показав, що наразі не існує єдиного усталеного трактування дефініції «кредитна політика банку». Більшість існуючих трактувань єдині в тому, що кредитна політика є важливою складовою

загальної банківської політики, а її формування та реалізація спрямовані на досягнення стратегічних цілей банку.

Існуючі підходи до трактування сутності поняття «кредитна політика банку» подано в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Існуючі підходи до трактування сутності поняття «кредитна політика банку»

Автор / джерело	«Кредитна політика банку – це ...»
Баянт Г.Р., Галицейська Ю.М. [2]	«внутрішній документ банку, що визначає основні підходи до кредитування та вимоги до позичальників, виражаючи загальний підхід та концепцію кредитної діяльності банку, встановлюючи її стратегічні основи»
Островська Н.С. [30]	«комплекс заходів, який включає у себе аспекти фінансового менеджменту, ризик-менеджменту і фінансового маркетингу»
Мельник К., Бодрян В. [21]	«найважливішим інструментом досягнення стратегічних цілей комерційного банку від успішної реалізації якої залежить фінансовий результат банківської установи»
Михайляк Г.В., Михайляк І.В. [23]	«у вузькому значенні – система заходів банку під час кредитування клієнтів, які здійснюються банком для реалізації його стратегії і тактики в даному регіоні в певний період часу; у більш ширшому значенні - основа процесу управління кредитом, яка визначає пріоритети в процесі розвитку кредитних стосунків і функціонування кредитного механізму»
Криклій О., Мірошниченко О. [15]	«структурно-функціональну цілісність взаємопов'язаних між собою елементів (цілей, завдань, принципів, технології, організації), сукупність яких спроможна визначити найбільш ефективні стратегії діяльності банку на ринку кредитних послуг»
Сеньковська О. [36]	«націлена на розробку та реалізацію такої оптимальної політики, яка поєднувала б економічні інтереси як банку, так і клієнта, та прийняття рішень щодо забезпечення найбільш ефективного руху фінансових коштів»

Враховуючи існуючі наукові підходи вважаємо, що кредитна політика банку є комплексом правил, принципів і стратегій, які визначають підходи банку до здійснення кредитної діяльності, управління кредитними ризиками і досягнення поставлених фінансових цілей, зокрема забезпечення прибутковості та безпеки кредитних операцій, підтримки стабільного фінансового стану банку.

Основним завданням кредитної політики банку є:

- визначення принципів надання кредитів;
- управління кредитними ризиками;
- забезпечення прибутковості і стабільності банку.

Кредитна політика встановлює загальні підходи банку до кредитної діяльності, визначає цільовий ринок, а також контролює процес кредитування та забезпечує повернення коштів.

Кредитна політика банку визначається сукупністю принципів, які регулюють процес надання кредитів, які в наукових школах прийнято поділяти на основні та додаткові (рисунок 1.1)

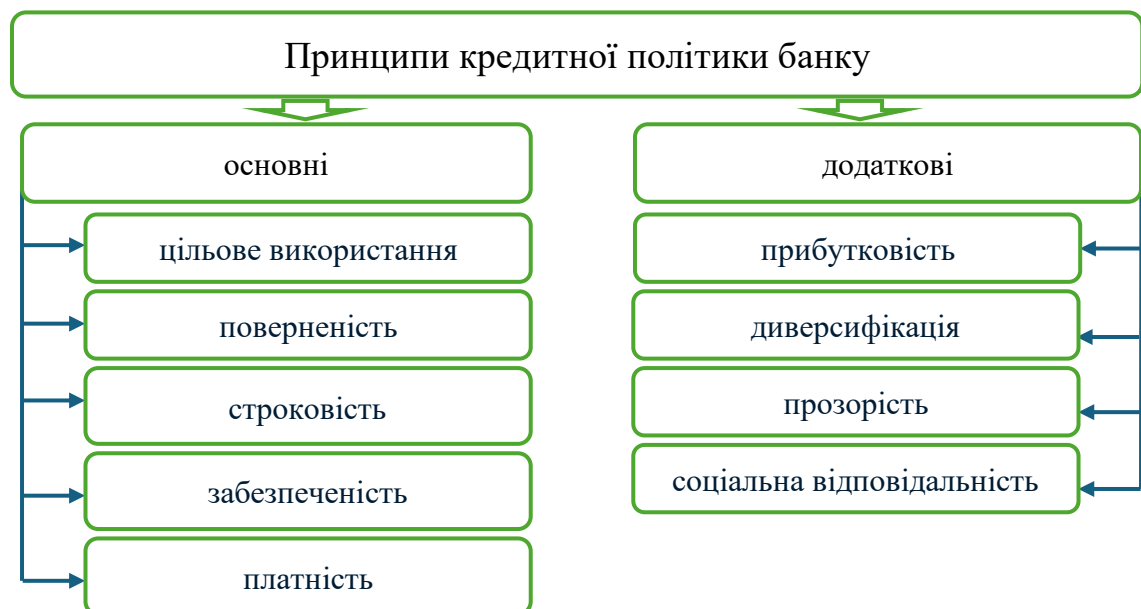

Рисунок 1.1 – Принципи кредитної політики банку

Джерело: складено за матеріалами [3, 4, 5, 7, 9, 12, 29]

До основних принципів кредитної політики банку належать:

- поверненість – передбачає, що кошти, надані у вигляді кредиту, повинні бути обов’язково повернені банку в повному обсязі й у встановлені терміни;
- строковість – передбачає надання кредитів на певний строк, після закінчення якого вони підлягають оплаті;
- цільове використання - кредитні кошти мають використовуватися позичальником лише на цілі, які були визначені в кредитному договорі;
- забезпеченість – передбачає забезпечення повернення кредиту (заставою майна, гарантіями, поручительством, страхуванням);
- платність – передбачає сплату банку позичальником відсотків за користування кредитом, що виступають доходом банку.

Окрім основних принципів, кредитна політика банку включає і додаткові принципи, серед яких:

- прибутковість - банк прагне отримати прибуток від здійснення кредитної діяльності, що виступає важливим фактором забезпечення його фінансової стабільності;
- диверсифікація - банк здійснює диверсифікацію свого кредитного портфеля, щоб зменшити ризики, які пов'язані із кредитуванням окремих секторів економіки та груп позичальників;
- прозорість - банк має забезпечувати прозорість умов кредитування своїм позичальникам, щоб вони мали можливість приймати обґрунтовані рішення;
- соціальна відповідальність - банк враховує соціальні аспекти при наданні кредитів, підтримуючи певні соціальні програми та проєкти.

Дотримання вищезазначених принципів дозволяє банкам ефективно управляти кредитними ризиками, забезпечувати фінансову стабільність і кредитувати позичальників на вигідних умовах для них.

Основними функціями кредитної політики банку є (рисунок 1.2):

Рисунок 1.2 – Функції кредитної політики банку

Джерело: складено за матеріалами [3, 4, 5, 7, 9, 12, 29]

- комерційна функція – передбачає забезпечення прибутковості банку шляхом проведення кредитних операцій, тобто банк отримує прибуток у формі відсотків за кредитами;
- стимулююча функція – передбачає залучення тимчасово вільних коштів у банк, тобто кредитна політика мотивує клієнтів зберігати кошти в банку на взаємовигідних умовах;
- функція управління ризиками - кредитна політика допомагає банку виявляти, оцінювати і мінімізувати кредитні ризики;
- функція формування кредитного портфеля - кредитна політика визначає критерії надання кредитів, формуючи таким чином кредитний портфель, який відповідає стратегії банку;
- функція забезпечення безпеки кредитних операцій - кредитна політика встановлює правила і процедури укладання кредитних угод, контролю за використанням кредитів і поверненням коштів;

- функція контролю - кредитна політика передбачає моніторинг кредитних операцій з метою виявлення проблемних кредитів і вжиття заходів щодо їх вирішення;

- регуляторна функція - кредитна політика банку повинна відповідати законодавству і нормативно-правовим вимогам, які встановлюються регулятором.

Таким чином, кредитна політика банку є важливим інструментом, який дозволяє банку ефективно управляти кредитними операціями, забезпечувати його прибутковість і мінімізувати ризики.

На кредитну політику банку мають вплив внутрішні та зовнішні фактори (рисунок 1.3).

Внутрішні фактори, які впливають на кредитну політику банку, охоплюють питання, що пов'язані із діяльністю самого банку. До них належать:

- ресурсна база банку - обсяг і структура ресурсів, які наявні в банку, визначають його можливості для кредитування. До них належать власний капітал, залучені кошти (депозити, міжбанківські кредити) й інші джерела;

- ліквідність банку - здатність своєчасно виконувати зобов'язання (зокрема, видавати кредити) є критично важливою для кредитної політики;

- досвід та кваліфікація менеджерів - професіоналізм кредитного персоналу, знання і досвід у сфері кредитування прямо впливають на якість кредитного портфеля й ефективність кредитної політики;

- кредитний процес - офіційно сформульовані правила і процедури, що регулюють кредитний процес, визначають його основні принципи і напрямки кредитування банку;

- розмір банку і його капітал - банки з великим капіталом мають значно більше можливостей для здійснення кредитування і диверсифікації кредитного портфеля;

- прибутковість різних напрямків кредитування - банк враховує рівень прибутковості за різними видами кредитів при формуванні власної кредитної політики;

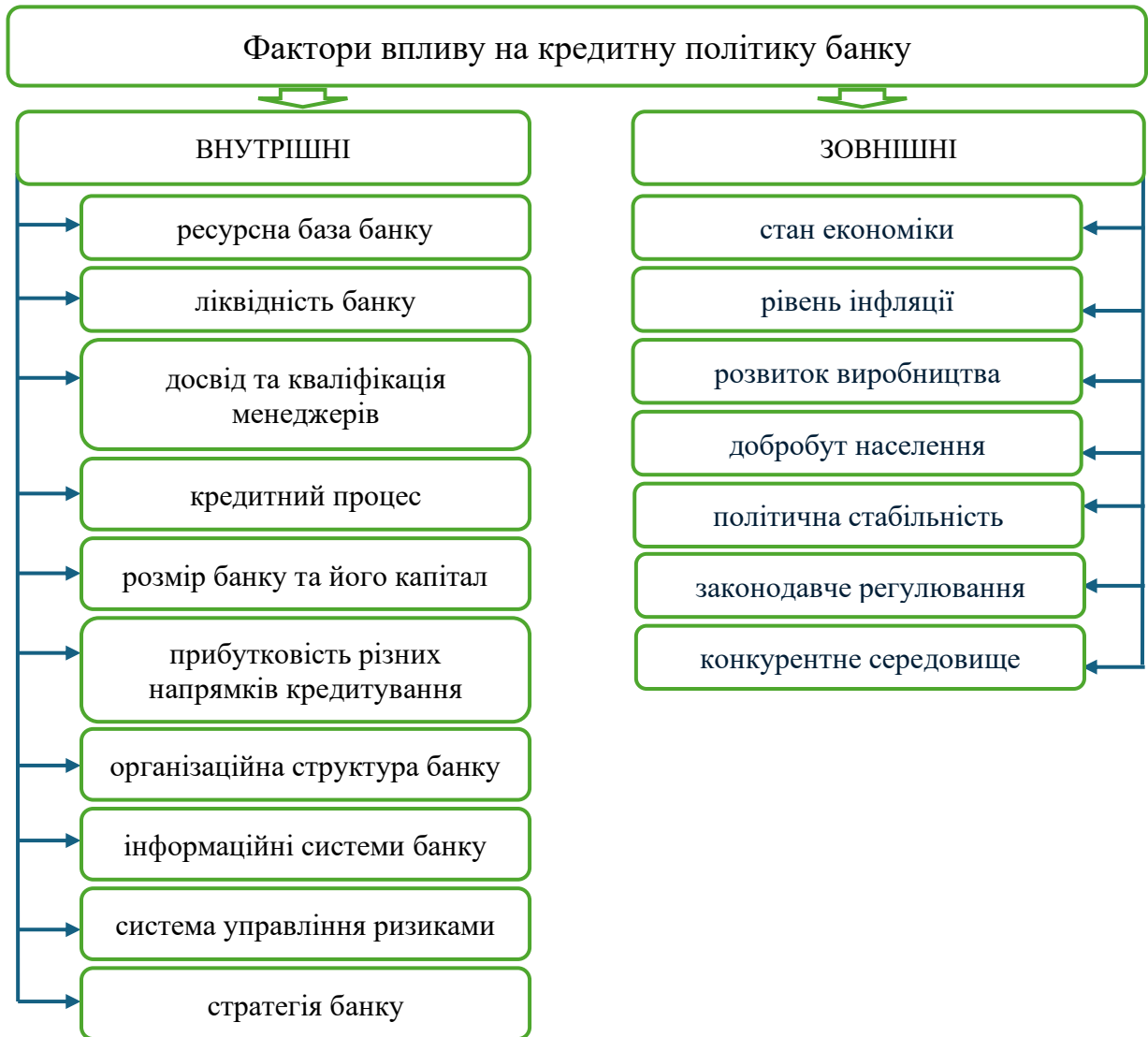

Рисунок 1.3 – Фактори впливу на кредитну політику банку

Джерело: складено за матеріалами [3, 5, 9, 12, 21, 38]

- організаційна структура банку - структура кредитного відділу і розподіл обов'язків між працівниками впливає на ефективність кредитного процесу;

- інформаційні системи банку - наявність сучасної інформаційної системи для проведення аналізу кредитної діяльності й управління ризиками є досить важливим фактором;

- система управління ризиками - надійний механізм оцінки й управління кредитними ризиками виступає ключовим для забезпечення стабільності кредитної політики;

- стратегія банку - кредитна політика має відповідати загальній стратегії розвитку банку, місії та цілям.

Основними зовнішніми факторами, які чинять вплив на кредитну політику банку, є:

- стан економіки - сукупність показників, які характеризують економічну діяльність країни, включаючи ВВП, рівень безробіття й інвестиційну активність, визначають платоспроможність позичальників і загальний попит на кредити;

- рівень інфляції - висока інфляція може призвести до нарощення вартості кредитів, зниження купівельної спроможності громадян та збільшення ризиків неповернення кредитів;

- розвиток виробництва - розвиток ключових галузей економіки зазвичай створює нові можливості для здійснення кредитування, зокрема, фінансування інвестиційних проєктів у секторі виробництва;

- добробут населення - зростання доходів населення призводить до зростання попиту на споживчі кредити, покращення фінансової стабільності позичальників;

- політична стабільність - політична нестабільність може мати негативний вплив на інвестиційний клімат, збільшувати ризики банків і призводити до зниження кредитної активності;

- законодавче регулювання - закони та нормативно-правові акти, які регулюють фінансову діяльність, мають вплив на умови кредитування, відсоткові ставки і вимоги до позичальників;

- конкурентне середовище - кількість й активність інших банківських установ на ринку може впливати на відсоткові ставки й умови кредитування, змушуючи банки бути більш конкурентоздатними.

Таким чином, кредитна політика відіграє ключову роль у діяльності банку, забезпечуючи ефективне управління кредитними ризиками і максимізацію його прибутку. Вона визначає стратегію і тактику банку в сфері кредитування, принципи й умови надання кредитів і спрямована на досягнення балансу між прибутковістю і безпекою кредитних операцій, забезпечуючи стабільність банку і його конкурентоспроможність на кредитному ринку.

1.2 Концептуальні підходи формування кредитної політики банку

Основою фінансової стабільності та ринкової стійкості банків виступає правильна й ефективна організація банківського кредитування, розробка гнучкої системи менеджменту кредитних операцій. Саме кредитна політика банків покликана здійснювати управління кредитною діяльністю банку, «забезпечувати ефективне використання його кредитного потенціалу, формувати оптимальний кредитний портфель, забезпечувати чітку організацію усього кредитного процесу» [42].

Кредитний портфель банку є сукупністю усіх виданих банком кредитів, що ще не погашені позичальниками. Тобто, це загальна сума коштів, які банк позичив, однак ще не повернуті. Кредитний портфель виступає досить важливим показником діяльності банку, оскільки служить основним джерелом його доходу та ризику.

Кредитний портфель банку служить інструментом управління активними операціями, і його використовують з метою оптимізації структури й підвищення ефективності діяльності банку, враховуючи при цьому його кредитну політику та вимоги регуляторів, зокрема і НБУ.

Залежно від мети діяльності банку формується кредитний портфель того типу, який потрібен для забезпечення його ефективної діяльності. Тип кредитного портфеля банку є його унікальною характеристикою, оскільки базується на визначенні співвідношення прибутку банку і кредитних ризиків. На рисунку 1.4 подано типізацію кредитних портфелів банків за різними критеріями.

До параметрів, що впливають на розмір та структуру кредитного портфеля банку належать:

- розмір капіталу банку;
- правила регулювання банківської діяльності (нормативи, вимоги та обмеження НБУ);
- офіційна кредитна політика банку;
- кваліфікація і досвід менеджерів;
- рівень дохідності коштів за напрямками їх розміщення;
- розмір та вартість кредитних ресурсів;
- рівень кредитного ризику.

Якість кредитного портфеля банку впливає на його фінансову стійкість, репутацію та фінансові результати. Отже, кредитний портфель банку – це не лише сума виданих кредитів, а визначальний показник, що відображає фінансовий стан банку, ризики і прибутковість.

Кредитний портфель банку будується залежності від його цілей, кредитної політики і стратегії, а також від ризиків, які він готовий взяти на себе.

Головними факторами, які впливають на формування кредитного портфеля банку, є:

- вид позичальників (юридичні особи, фізичні особи, галузі економіки);
- термін кредитування (короткострокові, середньострокові, довгострокові);
- види кредитів (споживчі, комерційні, іпотечні);
- рівень ризику;

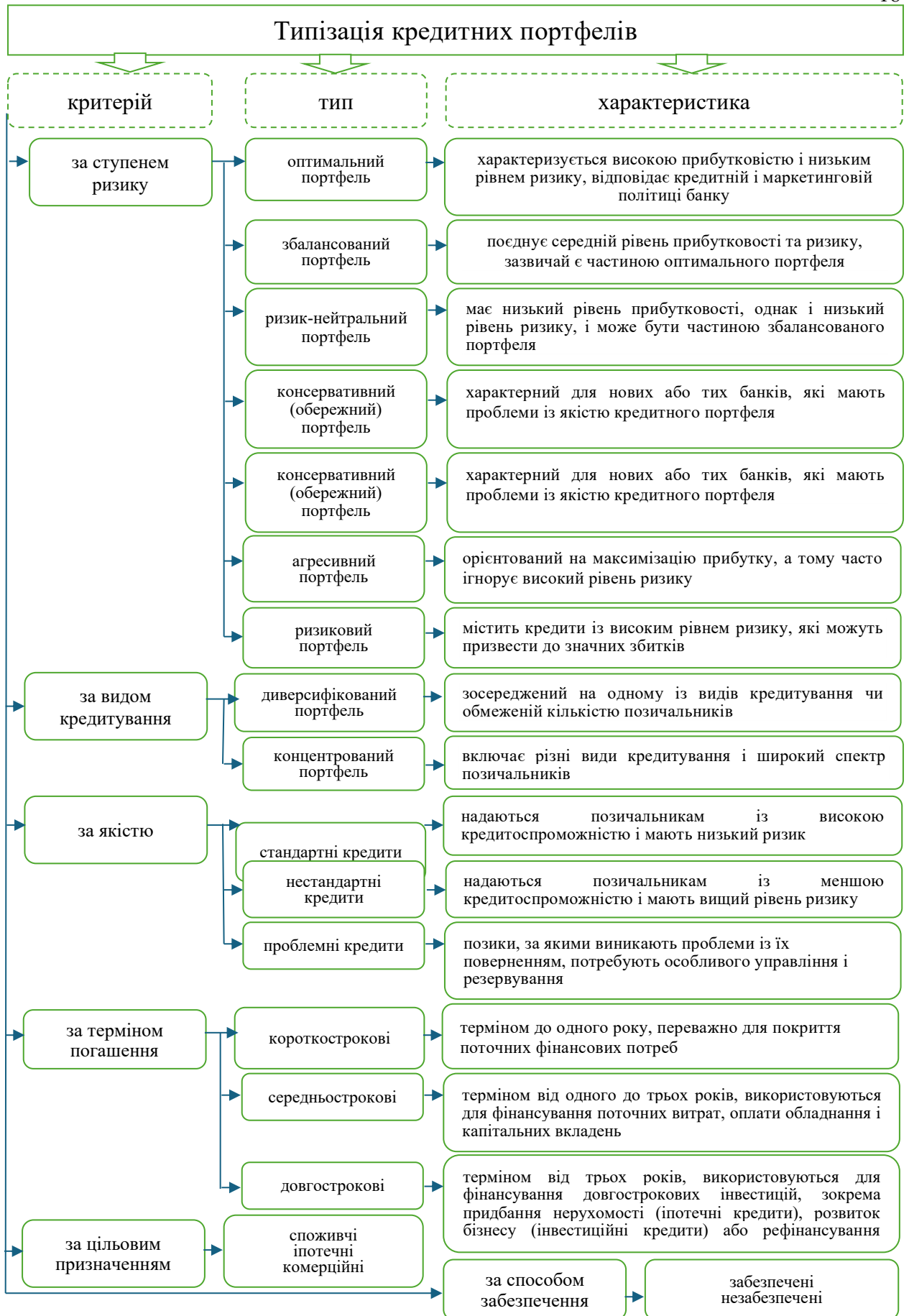

Рисунок 1.4 – Типізація кредитних портфелів банків

Джерело: складено за матеріалами [3, 4, 5, 7, 9, 12, 39, 43]

- прибутковість.

Кредитний портфель банку виступає важливим інструментом для проведення оцінки його фінансового стану і ефективності кредитної політики. Менеджмент кредитного портфеля вимагає уважного аналізу прибутковості і ризиків, а також розробки ефективних стратегій з метою забезпечення управління кредитною діяльністю.

Одночасно типи кредитної політики банку визначаються відповідним рівнем кредитного ризику і включають консервативну (обережну), помірну і агресивну кредитні політики (рисунок 1.5).

Рисунок 1.5 – Типи кредитної політики банків

Джерело: складено за матеріалами [10, 11, 18, 39]

Консервативна кредитна політика - характеризується мінімізацією кредитного ризику. Банк в такому випадку досить обережно надає кредити, виставляючи суворі вимоги до позичальників і надає кредити в невеликих розмірах. Переважно така політика використовується новоствореними банками чи банками із проблемним кредитним портфелем, а тому обсяги кредитування можуть бути обмежені.

Помірна кредитна політика є більш збалансованою, спрямованою на досягнення балансу між прибутковістю та ризиком. Вона передбачає помірні вимоги до позичальників та передбачає надання кредитів середніх

розмірів. Помірна кредитна політика забезпечує більш гнучкі умови кредитування у порівнянні з консервативною політикою. Це типова політика для банків з достатнім досвідом роботи у сфері кредитування.

Агресивна кредитна політика спрямована на максимальне розширення кредитного портфеля, максимізацію прибутків за рахунок прийняття вищих кредитних ризиків. Банк активно надає кредити, часто з менш жорсткими вимогами до позичальників та більшими сумами кредитів, тим самим беручи на себе більший кредитний ризик надаючи кредити менш надійним позичальникам. Така політика може застосовуватися банками, які прагнуть до швидкого зростання або захоплення ринку, однак вимагає ефективної системи управління ризиками.

Вибір конкретного типу кредитної політики банку залежить від багатьох факторів, включаючи його стратегічні цілі, фінансовий стан, досвід роботи на ринку і загальну економічну ситуацію.

До критеріїв вибору кредитної політики належать:

- рівень кредитного ризику - банк оцінює ймовірність неповернення кредиту й обирає політику, яка відповідає його толерантності до ризику;
- фінансовий стан банку – з метою зменшення ризиків новостворені банки досить часто обирають консервативну політику, а стабільні банки - можуть обирати помірковану чи агресивну кредитну політику;
- економічна ситуація – в період економічної кризи банки можуть бути більш обережними, а в період зростання - більш агресивними;
- стратегія банку - банк може обирати стратегію, що відповідає його цілям та позиції на ринку;

З практичної точки зору банки можуть використовувати різні комбінації існуючих типів кредитної політики, адаптувавши її до конкретних умов.

Процес реалізації кредитної політики банку зображено на рисунку 1.6 і він включає в себе наступні етапи, які починаються розробкою самої стратегії і закінчуються управлінням кредитним портфелем та здійсненням моніторингу якості кредитів.

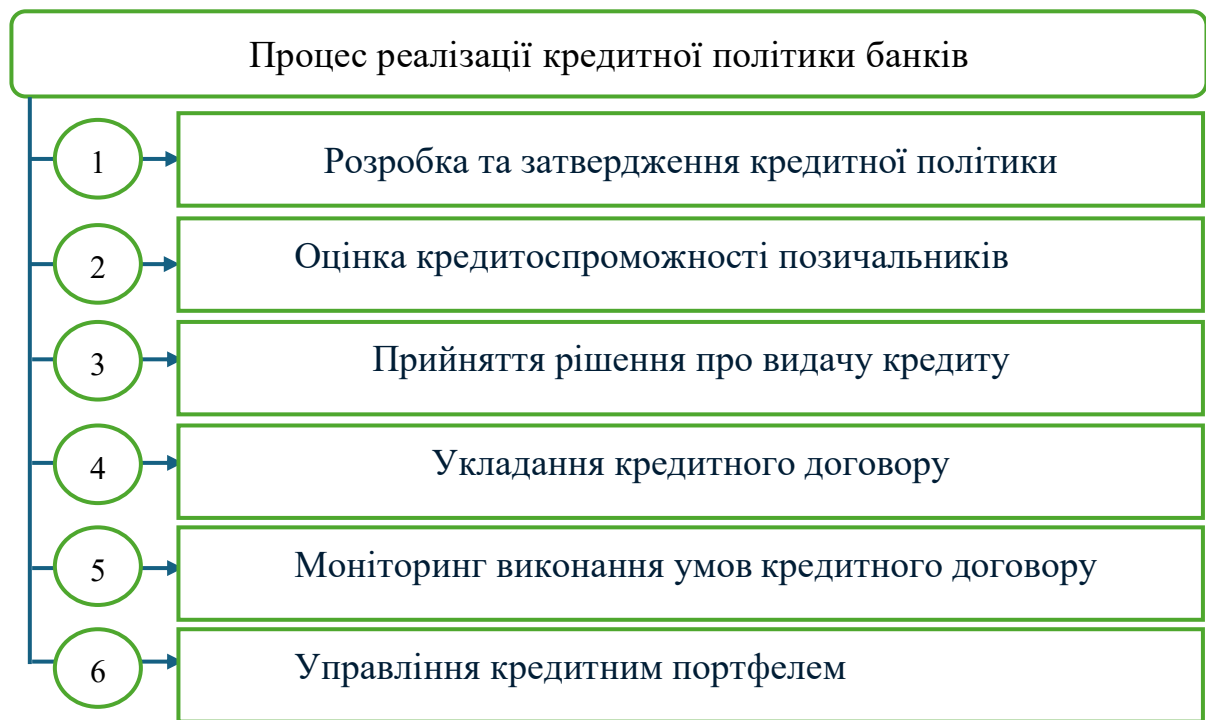

Рисунок 1.6 – Процес реалізації кредитної політики банків

Джерело: складено за матеріалами [14, 159, 17, 21, 23, 39]

Процес реалізації кредитної політики банків включає шість основних етапів.

На етапі розробки та затвердження кредитної політики - банк визначає цілі кредитної діяльності, основні принципи, стратегії та встановлює критерії відбору позичальників, умови проведення кредитування, відсоткові ставки, терміни кредитування, форми забезпечення й інші важливі аспекти.

Розробка та затвердження кредитної політики банку передбачає:

- а) визначення стратегічних цілей банку в сфері кредитування:
 - аналіз ринкового середовища і конкурентної ситуації;
 - визначення цільових клієнтів і видів кредитів;
 - встановлення критеріїв прибутковості і ризикованості кредитної діяльності);
- б) розробку основних положень кредитної політики:
 - принципи кредитування;
 - кредитні продукти й умови їх надання;

- критерії оцінки кредитоспроможності позичальників;
 - процедури кредитного аналізу і прийняття рішень;
 - управління кредитним ризиком (ліміти, резерви, диверсифікація);
 - процедури моніторингу і контролю за кредитними операціями;
 - заходи щодо стягнення простроченої заборгованості;
- в) затвердження кредитної політики на рівні вищого керівництва банку:
- розгляд і обговорення документа вищим керівництвом (наглядовою радою, правлінням);
 - внесення необхідних змін і доповнень;
 - офіційне затвердження кредитної політики;
- г) впровадження кредитної політики:
- доведення документа до відома всіх працівників банку;
 - навчання персоналу з питань застосування кредитної політики;
 - впровадження необхідних процедур і систем моніторингу;
- д) періодичний перегляд і оновлення кредитної політики:
- здійснення моніторингу ефективності кредитної політики;
 - аналіз змін у ринковому середовищі та регулюванні;
 - внесення змін та доповнень до кредитної політики у разі потреби.

Наступний етап - оцінка кредитоспроможності позичальників - комплексний процес, що потребує ґрунтовного аналізу багатьох факторів, з метою уникнення ризиків як для кредитора, так і для позичальника. До основних аспектів оцінки кредитоспроможності належать:

- а) фінансовий стан позичальника:
- аналіз доходів і витрат позичальника, зокрема, регулярність і стабільність надходжень;
 - аналіз активів і пасивів, оцінка ліквідності і платоспроможності;
 - розрахунок фінансових коефіцієнтів, зокрема коефіцієнта покриття, коефіцієнта загальної ліквідності тощо;
- б) кредитна історія:
- перевірка історії кредитних зобов'язань в кредитних бюро;

- оцінка платіжної дисципліни, наявності прострочень і невиплат;
- аналіз кількості й типу раніше отриманих кредитів;

в) забезпечення кредиту:

- оцінка вартості і ліквідності заставного майна, за умови, якщо воно надається;

- перевірка наявності та якості поручителів за умови, якщо існує необхідність і вони є;

г) загальні умови кредиту:

- сума кредиту і строк його погашення;
- відсоткова ставка й інші умови визначені кредитним договором;

д) кредитний рейтинг:

- визначення кредитного рейтингу позичальника, тобто оцінка його кредитоспроможності і надійності за національним чи міжнародними стандартами;

- рейтинги проводяться спеціалізованими рейтинговими агентствами і відображають ймовірність вчасного виконання зобов'язань.

Важливість оцінки кредитоспроможності має двосторонній характер:

а) для кредитора:

- зменшення ризиків неповернення кредиту;
- захист своїх фінансових інтересів;
- прийняття обґрунтованих рішень про видачу кредиту;

б) для позичальника:

- отримання кредиту на вигідних для нього умовах;
- уникнення у майбутньому фінансових труднощів;
- розуміння власних можливостей щодо обслуговування боргу.

На етапі прийняття рішення про видачу кредиту - таке рішення приймається колегіально, переважно кредитним комітетом банку, який оцінює платоспроможність позичальника, перевіряє його кредитну історію, аналізує фінансовий стан й інші фактори, з метою визначення ризиків та прийняття обґрунтованого рішення, яке оформлюється протоколом.

Процес прийняття рішення про видачу кредиту включає такі етапи:

- подача заявки та документів - потенційний позичальник подає заявку для отримання кредиту, надаючи необхідні документи, що підтверджують його особу, фінансовий стан і платоспроможність;
- аналіз документів та їх перевірка - банк проводить аналіз поданих позичальником документів, перевіряє його кредитну історію, оцінює платоспроможність і ризики, які пов'язані із видачею кредиту;
- колегіальне рішення – прийняття колегіального рішення про надання кредиту кредитним комітетом банку;
- оформлення кредитної угоди - у разі прийняття позитивного рішення, між банком і позичальником укладається кредитна угода, яка декларує умови надання кредиту, терміни його погашення, відсоткові ставки тощо;
- видача кредиту – за результатами підписання кредитної угоди банк перераховує позичальнику кошти.

При прийнятті рішення банк враховує наступні критерії:

- наявність позитивної кредитної історії, що є важливим фактором для отримання кредиту;
- платоспроможність позичальника, тобто його здатність погашати кредит, враховуючи доходи, витрати й інші фінансові зобов'язання;
- фінансовий стан позичальника, тобто активи та пасиви, які є підґрунтям оцінки його фінансової стабільності;
- мета кредиту – ціль, на яку планує використовувати кредит позичальник, що також може впливати на прийняття рішення банком;
- забезпечення кредиту - наявність застави чи поручителя може значно підвищити шанси на отримання кредиту.

Слід пам'ятати, що в кожному банку існують свої внутрішні правила і процедури прийняття рішень щодо видачі кредитів.

Укладання кредитного договору - важливий процес, що потребує уважного вивчення і розуміння умов, які регулюють взаємовідносини між кредитором і позичальником. Кредитний договір укладається у письмовій

формі, він містить всі умови кредитування та встановлює права й обов'язки обох сторін. Досить важливо ретельно перевіряти всі пункти договору, особливу увагу приділяти пунктам, які стосуються відсоткових ставок, умов погашення і можливих штрафних санкцій.

Моніторинг виконання умов кредитного договору - це систематичний процес контролю, який визначає перевірку дотриманням позичальником умов, що визначені у кредитному договорі. Він включає збір, аналіз і оцінку інформації щодо виконання зобов'язань позичальником, яка дозволяє кредитуру своєчасно виявляти і реагувати на можливі ризики невиконання зобов'язань. Моніторинг кредитного ризику виступає невід'ємною частиною кредитного процесу і має здійснюватися на усіх етапах кредитування. Ефективний моніторинг сприяє забезпеченню надійності та стабільності кредитної діяльності банку. Досить важливо, щоб він був комплексним і охоплював усі фундаментальні аспекти кредитного договору.

Управління кредитним портфелем - це комплексний процес, який передбачає формування, моніторинг і оптимізацію кредитного портфеля із метою максимізації прибутків і мінімізації ризиків. даний комплекс заходів спрямований на забезпечення ефективного використання банківських коштів шляхом надання кредитів і управління ними. Проводячи управління кредитним портфелем банк аналізує його склад та структуру, здійснює заходи з управління кредитними ризиками, забезпечує диверсифікацію напрямів кредитування та мінімізацію збитків.

Таким чином, реалізація кредитної політики банку є складним і одночасно динамічним процесом, який потребує від банку професіоналізму, відповідальності і здатності адаптуватися до змін у мінливому зовнішньому середовищі.

2 Аналітико-практичні аспекти формування, реалізації та оптимізації кредитної політики банку

2.1 Аналіз сучасного стану банківського кредитування в Україні в 2022-2024 роках

За умов нестабільного економічного і політичного середовища, викликів російської війни банківська система виступає потужним регулятором ринкової економіки, акумулюючи і перерозподіляючи фінансові ресурси в найбільш прибуткові галузі, підтримуючи бізнес, задовольняючи фінансові потреби населення та інших учасників ринкових взаємовідносин.

Як наслідок територіальних втрат, постійних обстрілів і міграції стала втрата економічного та інфраструктурного потенціалу України, а також девальвація гривні. Динаміка падіння курсу національної валюти по співвідношенню до світових валют (із 29,25 грн. за \$ США відповідно до курсу НБУ за станом на перший день повномасштабного вторгнення до 41,52 грн. за \$ США на початок червня 2025р.) [25] спричинило втрату платоспроможності бізнесу та населення. Така ситуація спричинила зростання попиту на кредитні кошти, і одночасно підвищила ризикованість кредитних операцій, що автоматично відобразилося на підвищенні відсоткових ставок за кредитами для реального сектора економіки. Динаміку відсоткових ставок за кредитами в реальний сектор економіки подано в таблиці 2.1.

Середня статистична відсоткова ставка за кредитами в реальний сектор економіки в Україні наразі складає 13% річних, а для інвестиційних цілей згідно державної програми підтримки бізнесу - 7-9% річних (зокрема за умови створення нових робочих місць). Для поповнення обігових коштів - ставка може бути – на рівні 13%. Існують також пільгові умови кредитування для

суб'єктів підприємництва, що працюють у зонах високого воєнного ризику, і ставка може бути знижена до 3%.

Таблиця 2.1 - Динаміка відсоткових ставок за кредитами в реальний сектор економіки

Період	Відсоткова ставка, %	зокрема:		зокрема, за секторами економіки:				
		у національній валюті	в іноземній валюті	фінансові корпорації	сектор загального державного управління	нефінансові корпорації	домашні господарства	некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства
2021 р.	12.2	13.3	4.1	10.2	10.4	8.9	29.4	11.4
2022 р.	16.2	18.5	4.6	12.8	14.2	14.1	26.3	11.0
2023 р.	16.8	22.0	6.4	18.9	12.0	17.2	28.5	19.7
2024 р.	18.4	19.5	6.5	16.3	10.4	14.9	27.6	19.5
2025 р.								
січень	18.6	19.7	6.1	17.0	8.5	15.6	28.2	22.8
лютий	18.6	19.8	6.2	16.3	16.1	14.4	28.2	16.7
березень	18.6	19.9	6.3	16.9	18.8	14.5	28.8	19.8
квітень	18.5	19.9	6.3	17.4	7.4	15.3	28.4	21.2

Джерело: складено за матеріалами [25]

Станом на 01.04.2025 р. загальна відсоткова ставка складає 18,5%, зокрема у національній валюті – 19,9%, в іноземній валюті – 6,3%. Банки кредитують сектор загального державного управління під 7,4%, нефінансові корпорації – 15,3%, фінансові корпорації – 17,4%, домогосподарства – 28,4%. Відсоткові ставки для домогосподарств в Україні за кредитами коливаються і залежать від банку, терміну кредитування та виду кредиту.

За даними НБУ у Державному реєстрі банків станом на 01.01.2025 р. зареєстровано 61 діючий банк, серед яких ті, що контролюються державою - 7 банків, банки з приватним капіталом - 20 банків, банки іноземних банківських груп - 14 банків.

Слід відмітити, що незважаючи на зменшення кількості банків на 6 одиниць (таблиця 2.2) в банківській системі та труднощі в їх діяльності, які включають військові ризики, високий рівень інфляції, необхідність адаптації

Таблиця 2.2 – Динаміка кількості діючих банків України в 2022-2024 роках

Показники	2022р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, (+,-) 2024/2023р.р.
Кількість діючих банків, одиниць, зних:	67	63	61	-2
- з вітчизняним капіталом	38	36	35	-1
- з іноземним капіталом	29	27	26	-1
- зокрема зі 100% іноземним капіталом	22	19	19	0
Усього, %:	100.00	100.00	100.00	-
- з вітчизняним капіталом	56.72	57.14	57.38	+0.23
- з іноземним капіталом	43.28	42.86	42.62	-0.23
- зокрема зі 100% іноземним капіталом	32.84	30.16	31.15	+0.99

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

до нових умов господарювання, відчутна конкуренція з боку фінтех-компаній, необхідність посилення цифрової трансформації і одночасно недостатній рівень капіталізації банків, наявність проблемної заборгованості, висока вартість кредитування, спостерігаємо нарощення активів у банківській системі України у 2022-2024 р.р. (рисунок 2.1), що дозволяє стверджувати про підвищення її потужності та стабільності.

млрд грн

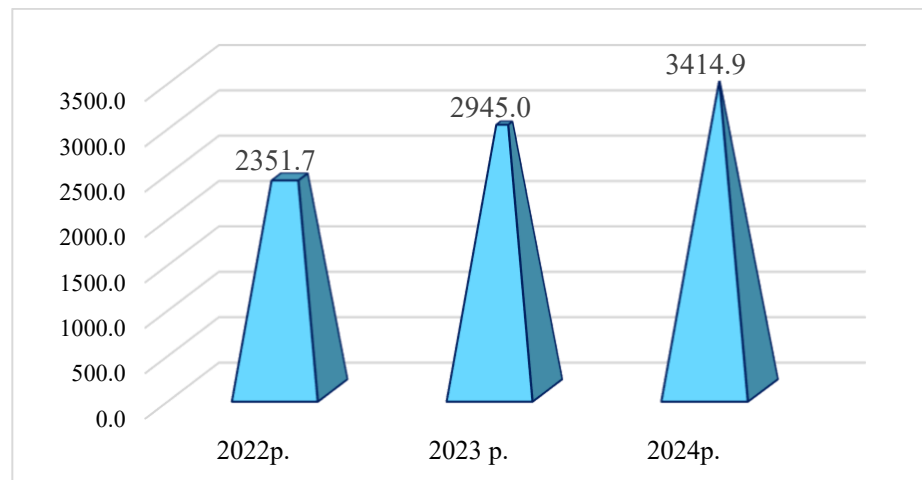

Рисунок 2.1 – Динаміка активів банківської системи України в 2022-2024 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [26]

Динаміка активів банківської системи України демонструє їх зростання в 2022-2024 роках з 2 трлн 351.7 млрд грн до 3 трлн 414.9 млрд грн, або на 1 трлн 63,2 млрд грн, що складає +45,2% приросту, з яких у 2023 р. +593,3 млрд грн., а у 2024 році – на 469,9 млрд грн (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Динаміка показників фінансової діяльності банків України в 2022-2024 роках

Назва показника	Значення показників, млрд грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млрд грн		Темп приросту, %	
	2022р.	2023 р.	2024р.	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023
Активи	2351.7	2945.0	3414.9	+1063.2	+469.9	+45.2	+16.0
Капітал	215.8	296.0	368.4	+152.6	+72.4	+70.7	+24.5
Зобов'язання	2135.8	2649.0	3046.6	+910.8	+397.6	+42.6	+15.0
Прибуток	21.9	83.0	90.9	+69.0	+7.9	+315.1	+9.5

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

Зростання активів банківської системи відбулося за рахунок нарощення коштів клієнтів у банках (серед яких вкладення в цінні папери і депозитні сертифікати), особливо в національній валюті, а також за рахунок нарощення прибутків, що частково пов'язано зі зміною офіційного курсу національної валюти та зростанням отриманих процентних доходів.

Крім того, позитивний вплив на нарощення власного капіталу (рисунок 2.2), зокрема і резерви переоцінки мало суттєве зростання прибутків банків (рисунок 2.3).

Капітал банківської системи України за 2022-2024 р.р. зріс з 215,8 млрд грн до 368,4 млрд грн, або на 152,6 млрд грн, що складає 70,7%. Приріст в 2024 р. склав 152,6 млрд грн, або 24,5%.

Зобов'язання банківської системи України за 2022-2024 р.р. зросли на 910,8 млрд грн, що складає 42,6%. Приріст в 2024 р. склав 397,6 млрд грн, або

15,0%. Слід відмітити, що темпи зростання зобов'язань банків України нижчі від темпів зростання активів і капіталу.

млрд грн

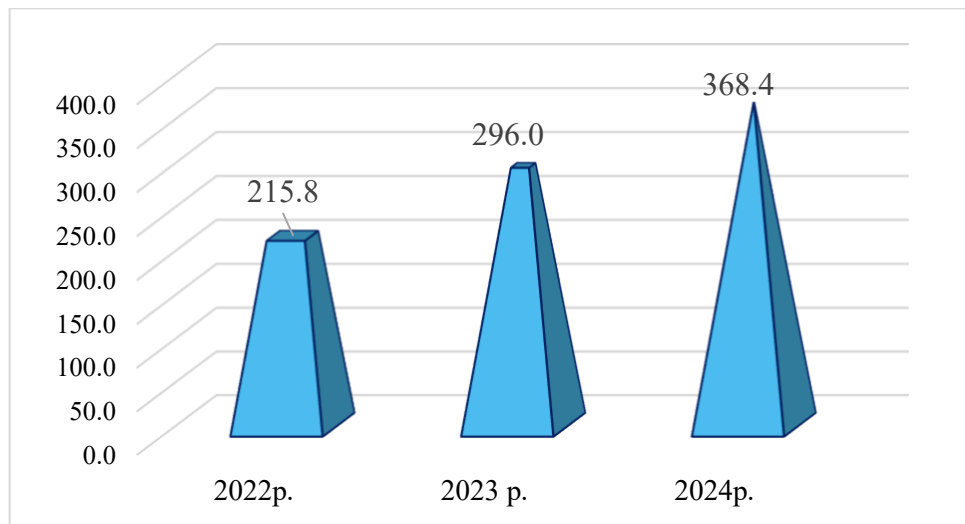

Рисунок 2.2 – Динаміка капіталу банківської системи України в 2022-2024 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [26]

Такі фінансові показники діяльності банківської системи України забезпечили прибуткову діяльність на рівні 90,9 млрд грн в 2024 р.

млн грн

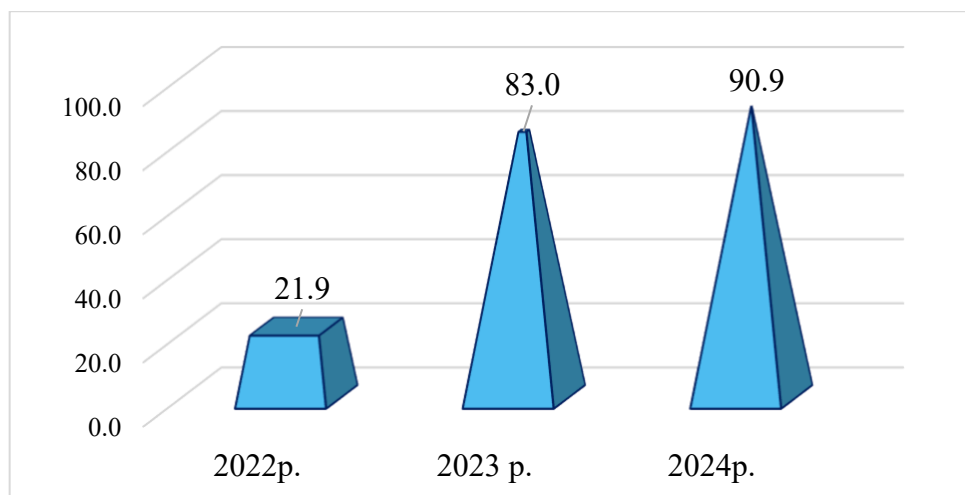

Рисунок 2.3 – Динаміка чистого прибутку банківської системи України в 2022-2024 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [26]

В порівнянні 2024 р. із 2022 р. прибуток банківської системи України зріс на 69,0 млрд грн, темп приросту складає +315,1%. Запровадження у 2024 р. 50% податку на прибуток для банків сповільнило накопичення банками капіталу, знизило рівень прибутковості, що мало негативний вплив на підвищення рівня стійкості та подальшого кредитування економіки.

Загалом банківська система демонструє поетапне відновлення після спадів, що пов'язані із економічною кризою та війною.

Ефективна кредитна діяльність банків сприяє нарощенню кількості робочих місць, започаткуванню нового бізнесу та підвищенню зайнятості населення, що в кінцевому результаті забезпечує соціально-економічний розвиток країни.

В сучасних надскладних умовах державотворення для України вкрай важливою є фінансово стабільна банківська система, в якій визначну роль відіграє ефективне функціонування кредитного ринку. «Тому основною метою банківських установ нашої країни є ефективна організація процесу банківського кредитування, формування оптимальної структури кредитного портфеля та ефективна кредитна політика» [38].

Аналіз динаміки кредитного портфеля банків України за 2022-2024 р.р. показав позитивну динаміку зростання наданих банками кредитів (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Частка кредитного портфеля в структурі активів банківської системи України в 2022-2024 роках

Назва показника	Значення показників, млрд грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млрд грн		Темп приросту, %	
	2022р.	2023 р.	2024р.	2024/2022	2024/2023	2024/2022	2024/2023
Активи	2351.7	2945.0	3414.9	1063.2	469.9	45.2	16.0
Кредитний портфель	1036.2	1024.7	1138.2	101.8	113.3	9.8	11.1
Частка кредитного портфеля в активах, %	44.1	34.8	33.3	-10.7	-1.5	-24.4	-4.2

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

Так, на кінець 2024 р. обсяг наданих кредитів склав 1 трлн 138,0 млрд грн, або 33,3% загальної структури активів. Порівняно з 2022 р. кредитний портфель зріс на 101,8 млн грн, або на +9,8 %. В 2024 році приріст кредитного портфеля склав +113,3 млн грн, або +11,1%. Така динаміка засвідчує нарощення кредитних можливостей банків, враховуючи зменшення їх чисельності на фінансовому ринку. Однак слід зазначити, що якщо в абсолютних показниках кредитний портфель в досліджуваному періоді зростає, то в структурі активів він скорочується з 44,1% в 2022 р. до 33,3% в 2024 р. Це пояснюється зниженням кредитної активності клієнтів, зростанням ризиків, переорієнтацію банків на інші види діяльності, зокрема інвестиції в цінні папери.

Основними показниками, що характеризують рентабельність банківської діяльності, є показники рентабельність активів (ROA) і рентабельність капіталу (ROE). Саме рентабельність активів банку (ROA) показує найбільший вплив економічних факторів на рівень банківського кредитування, що використовується для оцінки діяльності менеджменту банку, оскільки він характеризує його здатність ефективно управляти активами банку.

Наведені в таблиці 2.5 дані свідчать про позитивні зміни у фінансовому стані активів банків, оскільки їх рентабельність (ROA) має позитивну динаміку. Так, рентабельність активів банківської системи України зросла в досліджуваному періоді з 1,0% до 2,9%, а її найкращий результат зафіксовано в 2023 р. на рівні 3,2%.

Тенденцію до зростання демонструє і коефіцієнт рентабельності капіталу (ROE) банківської системи України. Показник ROE зріс з 9,7 % в 2022 р. до 25,5 % у 2024 р., що позитивно вплинуло на фінансову стійкість банківських установ, а наслідком цього було те, що більшість банків збільшили прибутки на кожну одиницю вкладеного акціонерами капіталу. Це стало позитивним сигналом для інвесторів, що вказувало на ефективне використання банками власних коштів з метою отримання прибутку.

Таблиця 2.5 – Відносні показники кредитної діяльності банків України в 2022-2024 роках

Назва показника	Значення показників на кінець року			Абсолютне відхилення	
	2022р.	2023 р.	2024р.	2023/2022	2024/2023
Рентабельність активів банків України (ROA) (не менше 1%)	1.0	3.2	2.9	1.9	-0.3
Рентабельність капіталу банків України (ROE), (не менше 15%)	9.7	30.3	25.5	15.8	-4.8
H2 - норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10%)	19.7	21.1	-	15.8	-
H _{PK} - норматив достатності регулятивного капіталу (не менше 8,5%)	-	-	17.4	-	-
H _{K1} - норматив достатності капіталу 1 рівня (не менше 7,5%)	-	-	16.9	-	-

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

Загалом, зростання показників рентабельності свідчить про покращення фінансового стану банківської системи, а це в свою чергу призводить до зменшення кредитних ризиків і зростання якості кредитного портфеля.

Коефіцієнт адекватності регулятивного капіталу (H2) – був до серпня 2024 р. одним із основних економічних нормативів діяльності банківських установ, він відображав здатність банківської установи своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за зобов'язаннями, які впливають із кредитних чи інших операцій грошового характеру. Впровадження з серпня 2024 р. європейських підходів та визначення нової структури капіталу банків передбачило перехід її на трирівневу модель, замість дворівневої. Це призвело до введення в систему пруденційних нормативів: показника нормативу достатності регулятивного капіталу (H_{PK}) та нормативу достатності капіталу 1 рівня (H_{K1}).

Значення відповідних нормативів в досліджуваному періоді зростає і суттєво перевищує встановлені НБУ порогові значення, що підтверджує відновлення стабільності банків.

Аналіз динаміки наданих кредитів у кредитному портфелі банківської системи України в 2022-2024 роках показав позитивну динаміку зростання обсягів наданих кредитів (таблиця 2.6). Так, на кінець 2024 р. обсяг наданих кредитів склав 823,9 млрд грн, і зріс на 102 млрд грн в порівнянні з 2022 р., або на +19,8%.

Обсяг сформованих резервів за кредитами склав на кінець 2024 р. 314,3 млрд грн і показав спадну динаміку, що вказує на поступове покращення якості кредитного портфелю як наслідок реалізації сформованої кредитної політики НБУ та кожної банківської установи зокрема.

Таблиця 2.6 – Склад та динаміка кредитного портфеля банківської системи України в 2022-2024 роках

Показники	2022р.	2023 р.	2024р.	Абсолютне відхилення, %		Темп росту, %	
				2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023
Кредитний портфель, млрд грн	1036.2	1024.7	1138.2	102.0	113.5	109.8	111.1
Кредити надані всього, млрд грн	687.5	688.3	823.9	136.4	135.6	119.8	119.7
Зокрема, частка наданих кредитів у кредитному портфелі, %	66.3	67.2	72.4	6.0	5.2	109.1	107.8
зокрема, кредити, надані суб'єктам господарювання, млрд грн	553.3	528.7	601.6	48.3	72.9	108.7	113.8
частка кредитів, наданих суб'єктам господарювання, у загальній сумі, %	80.5	76.8	73.0	-7.5	-3.8	90.7	95.1
зокрема, кредити, надані фізичним особам, млрд грн	134.2	159.6	222.4	88.2	62.8	165.7	139.3
частка кредитів, наданих фізичним особам, у загальній сумі, %	19.5	23.2	27.0	7.5	3.8	138.3	116.4
Резерви за кредитами всього, млрд грн	348.7	336.4	314.3	-34.4	-22.1	90.1	93.4
Зокрема, частка резервів у кредитному портфелі, %	33.7	32.8	27.6	-6.0	-5.2	82.1	84.1
зокрема, резерви під знецінення кредитів та заборгованості юридичних осіб	273.0	273.5	262.4	-10.6	-11.1	96.1	95.9
зокрема, резерви під знецінення кредитів та заборгованості фізичних осіб	75.7	62.9	51.9	-23.8	-11.0	68.6	82.5

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

В досліджуваному періоді обсяги кредитування юридичних осіб значно перевищують відповідні обсяги кредитування фізичних осіб (рисунок 2.4). В

структурі наданих кредитів у 2024 р. кредити надані юридичним особам складають 73,0% (або в абсолютних показниках 601,6 млрд грн), а кредити надані фізичним особам складають 27,0% (або в абсолютних показниках 222,4 млрд грн).

млрд грн

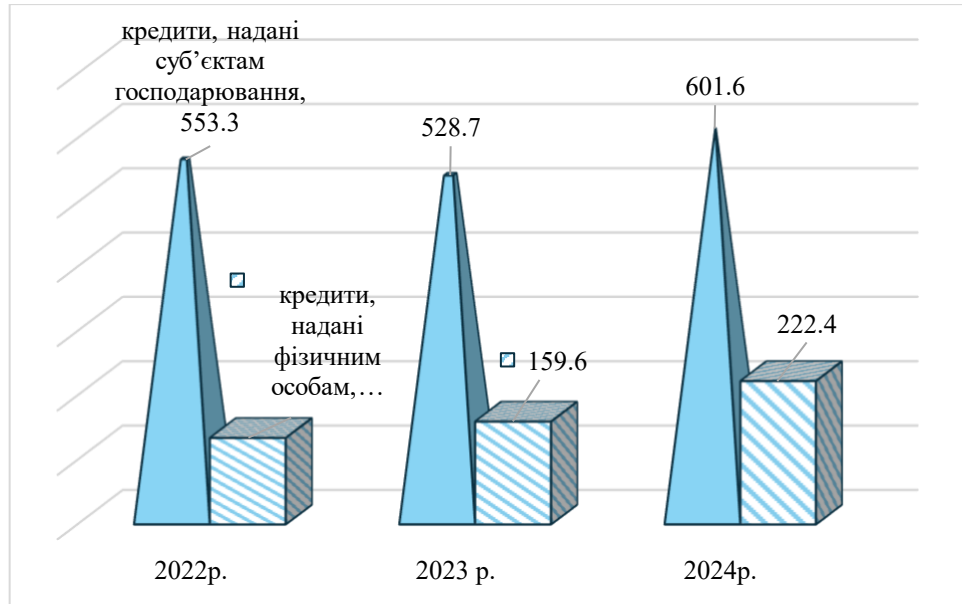

Рисунок 2.4 – Динаміка наданих банками кредитів юридичним та фізичним особам в 2022-2024 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [26]

Ефективність кредитної діяльності банків визначається якістю кредитних операцій, тому в фокусі уваги залишається оцінка банками ризиків. Одним із головних індикаторів кредитного ризику є частка непрацюючих кредитів (NPL). За даними НБУ «у 2024 р. частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківській системі України скоротилася до 30,3%» [25], що на 7,1% менше, показника 2023 р. Обсяг NPL за 2024 р. склав 393,2 млрд грн і зменшився на 29,1 млрд грн в порівнянні з 2023 р. (таблиця 2.7). У 2023 р. частка непрацюючих кредитів (NPL) в банківській системі України зменшилася до 37,4%, що на 0,8% менше ніж у 2022 р. Обсяг NPL за 2023 р. склав 422,4 млрд грн. І зменшився на 9.7 млрд грн у порівнянні з 2022 р. (таблиця 2.7)

Таблиця 2.7 – Динаміка непрацюючих кредитів (NPL) у банківській системі України в 2022-2024 роках

Показники	2022р.	2023 р.	2024р.	Абсолютне відхилення, %	
				2024/2022р.р.	2024/2023р.р.
Обсяг непрацюючих кредитів (NPL), млрд грн	452.1	442.4	393.2	-58.9	-49.2
Частка NPL у банківському секторі, %	38.2	37.4	30.3	-7.9	-7.1

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

Ключовими чинниками скорочення NPL у 2024 р. є: подальше збільшення банками величини гривневих кредитів високої якості з врахуванням поступового відновлення попиту на кредити і покращення умов кредитування, зокрема зменшення кредитних ставок до рівня, що був наприкінці «доковідного» 2019 р. «Обсяг валових кредитів у банківській системі за 2024 р. зріс на 167,5 млрд грн або на 14,8%» [25]; списання непрацюючих кредитів, в першу чергу роздрібних. Частка NPL в роздрібному кредитному портфелі за 2024 р. знизилася на 8,0 % і склала 15,5%. Одночасно також покращилася якість врегулювання боргів корпоративних клієнтів – частка NPL у кредитах бізнесу скоротилася на 5,2% і склала 39,0%. Скорочення частки NPL зафіксовано у всіх групах банків: у приватних вітчизняних банках – до 12,6%; у банках із іноземним капіталом – до 10,9%; у державних банках – до 43%.

У 2024 р. нормативи кредитного ризику банківської системи України демонструють позитивну динаміку. Відмічаємо зростання регулятивного капіталу, зниження значень нормативу максимального розміру кредитного ризику за одним контрагентом (Н7) до 15,9%, що свідчить про скорочення концентрації ризиків у банківській системі, а також підвищення стійкості до можливих збитків. Збільшення значення нормативу великих кредитних ризиків (Н8) свідчить про концентрацію кредитних ризиків у банківських установах і потенційно може призвести до виникнення фінансових труднощів у випадку невиконання зобов'язань зі сторони цих контрагентів (таблиця 2.8).

Таблиця 2.8 – Нормативи дотримання кредитного ризику у банківській системі України в 2022-2024 роках

Норматив		01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025
Н1	Регулятивний капітал (млн грн)	211091.1	258340.6	268813.1
Н7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25%)	17.80	15.53	15.09
Н8	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	86.33	63.13	66.53
Н9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25%)	2.81	1.08	1.57

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

Таким чином, на час дії воєнного стану банківська система України активізувала кредитну діяльність, що дає змогу суб'єктам господарювання відновлювати, модернізувати та адаптуватися до нових умов економічного розвитку країни. В цих надскладних умовах уряд і НБУ регуляторно сприяють стимулюванню банків до кредитування економіки країни. З перших днів повномасштабного вторгнення росії НБУ розширив межі пільгових державних програм кредитування, полегшивши доступ бізнесу до дешевих кредитів, а для банків забезпечив своєчасне рефінансування, що дозволяє належним чином виконувати одну зі основних функцій банківської системи – інвестиційну в напрямку підтримки вітчизняної економіки. Розроблено та впроваджено додаткові фінансові інструменти, що дозволяє банківським установам надавати кредити в межах державних програм навіть при відсутності застави, «завдяки тому, що експортно-кредитне агентство страхуватиме кредити підприємців-експортерів, що полегшить їм доступ до дешевих кредитів» [25].

Однак в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення вітчизняним банкам необхідно постійно працювати над вдосконаленням своєї кредитної політики з метою запобігання появі непрацюючих кредитів застосовуючи жорсткі умови надання кредитів.

2.2 Оцінка фінансової діяльності та реалізації кредитної політики АТ «А-БАНК» в 2022-2024 роках та обґрунтування напрямів її оптимізації

Акціонерне товариство «А-БАНК» створено та зареєстрованого НБУ в 1992 р. в м. Дніпро. АТ «А-БАНК», як універсальний банк, здійснює широкий спектр банківських операцій і послуг. Основними видами діяльності банку є: «залучення коштів (депозити), здійснення кредитування, розрахунково-касове обслуговування, операції із цінними паперами, валютні операції, надання інших фінансових послуг, зокрема емісія платіжних карток та інкасація» [1].

Рішенням НБУ від 29.02.2024 р. АТ «А-БАНК» підтверджено в статусі системно важливого банку, що показує його значущість для фінансової стабільності банківської системи та країни загалом. Визнання банку критично важливим елементом фінансової системи говорить про забезпечення безперебійної роботи платіжної інфраструктури, операцій із кредитами та депозитами.

АТ «А-БАНК» є також офіційним агентом Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), що дозволить забезпечити виплати вкладникам в випадку ліквідації як банка-учасника Фонду.

В грудні 2024 р. незалежне рейтингове агентство «CREDIT-RATING» «підтвердило довгостроковий кредитний рейтинг АТ «А-БАНК» на рівні aAA- (висока кредитоспроможність), а також підтвердило рейтинг надійності вкладів (депозитів) банку на рівні «4» (висока надійність)» [44]. Отримані АТ «А-БАНК» нагороди і високі рейтинги підтверджують фінансову надійність, стабільність і стратегічну орієнтацію банківської установи на розвиток інноваційних фінансових рішень. Банк продовжує зміцнювати свої рейтингові позиції в вітчизняному банківському секторі, пропонуючи своїм клієнтам якісні та сучасні фінансові послуги.

Загальні фінансові показники ефективності діяльності АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р. подано в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Фінансові показники ефективності діяльності АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Назва показника	2022р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, (+,-)		Темп приросту, %	
				2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Активи, млн грн	22072.5	22971.4	37079.0	898.9	14107.6	4.1	61.4
Зобов'язання, млн грн	15368.3	21668.4	30647.2	6300.1	8978.8	41.0	41.4
Капітал, млн грн	2,418.5	2997.3	3761.0	578.8	763.7	23.9	25.5
Чистий прибуток, млн грн	202.6	561.3	820.5	358.7	259.2	177.0	46.2
Показники прибутковості, %							
- прибутковість активів банку, ROA \geq 1%	0.92	1.45	2.27	0.5	0.8	57.6	56.6
- прибутковість акціонерного капіталу, ROE \geq 15%	9.67	21.97	38.01	12.3	16.0	127.2	73.0
- коефіцієнт віддачі статутного капіталу, ROSC \geq 15%	5.05	6.23	9.26	1.2	3.0	23.4	48.6
- чистий спред, ЧС \geq 1,25%	9.97	4.3	9.97	-5.7	5.7	-56.9	131.9
чиста процентна маржа, ЧПМ \geq 4,5%	15.06	10.94	12.82	-4.1	1.9	-27.4	17.2

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

Загальна вартість активів АТ «А-БАНК» в 2024 р. склала 37 млрд 79,0 млн грн, що більше показника 2023 р. на 14 млрд 107,6 млн грн, або на 61,4%. Приріст активів в 2023 р. склав 898,9 млн грн, або 4,1% у порівнянні з 2022 р. Рентабельність активів АТ «А-БАНК» зросла в 2024 р. до 2,27%, тоді як у 2022 р. складала лише 0,92%, що свідчить про покращення якості та ефективності активів в напрямку генерації прибутку на одиницю активів.

АТ «А-БАНК», реалізуючи стратегію розвитку, активно нарощує обсяг кредитування клієнтів, який в 2023 р. зростає на +31,6%, а в 2024 р. на +109,7% і станом на кінець 2024 р. складає 17 млрд 174,8 млн грн. В абсолютних показниках приріст в досліджуваному періоді склав 10 млрд 953,8 млн грн, що складає 176,1% приросту (таблиця 2.10). Зростання кредитного портфеля забезпечено за рахунок розширення клієнтської бази юридичних та фізичних осіб. Кредити та заборгованість юридичних осіб в 2024 р. зросли на

1 млрд 944,8 млн грн (або на +682,4%), фізичних осіб – на 7 млрд 41,1 млн грн (або на +89,1%).

Таблиця 2.10 – Частка кредитного портфеля в структурі активів АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Складові активу	Значення показників			Абсолютне відхилення, (+,-)		Темп росту, %	
	2022р.	2023 р.	2024р.	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Загальні активи, усього, млн грн зокрема:	22072.5	22971.4	37079.0	+898.9	+14107.6	104.1	161.4
Кредити та заборгованість клієнтів, млн грн зокрема:	6221.0	8188.9	17174.8	+1967.9	+8985.9	131.6	209.7
- кредити та заборгованість юридичних осіб	1407.8	285.0	2229.8	-1122.8	+1944.8	20.2	782.4
- кредити та заборгованість фізичних осіб	4813.1	7903.9	14945.0	+3090.8	+7041.1	164.2	189.1
Частка кредитів та заборгованості клієнтів в активах, % зокрема:	28.2	35.6	46.3	+7.5	+10.7	126.5	129.9
- кредити та заборгованість юридичних осіб	6.4	1.2	6.0	-5.1	+4.8	19.5	484.7
- кредити та заборгованість фізичних осіб	21.8	34.4	40.3	+12.6	+5.9	157.8	117.1

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

В структурі активів АТ «А-БАНК» кредитний портфель складає в 2022 р. 28,2% і зростає в 2024 р. до 46,3%, що свідчить про значне зростання кредитної активності банківської установи та ефективність реалізації його агресивної кредитної політики на ринку кредитних послуг. Банк прагне створити найкращі умови для бізнесу, щоб він міг ефективно розвиватися і долати будь-які фінансові труднощі. В 2024 р. АТ «А-БАНК» оновлено умови кредитування для юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців, зокрема збільшено максимальні суми кредитів: до 5 млн грн – при наданні застави, до 1 млн грн – без застави. Банк постійно вдосконалює свої фінансові продукти, щоб вони були максимально зручними для клієнтів.

Однак перевагу у структурі кредитного портфеля АТ «А-БАНК» має частка кредитів фізичних осіб, зокрема у 2024 р. вона склала 87,0%, тоді як частка кредитів юридичних осіб – 13,0%. В порівнянні з 2022 р. частка кредитів фізичних осіб складала 77,4% кредитного портфеля, а юридичних осіб – 22,6%, тобто акцент змінився в сторону кредитування фізичних осіб (рисунок 2.5).

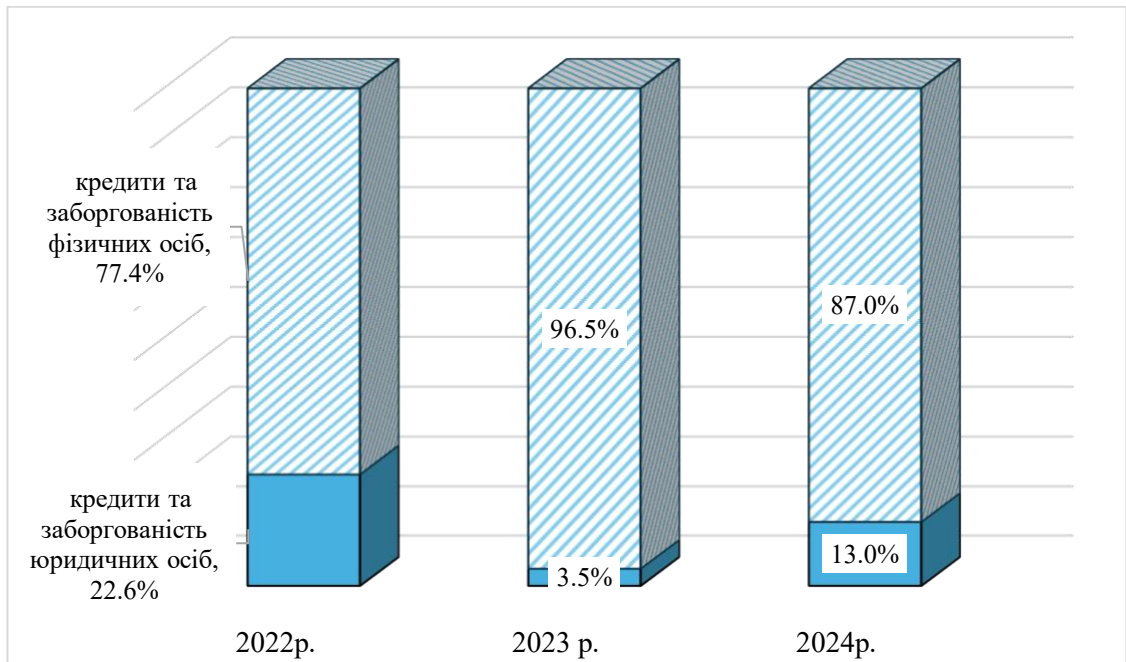

Рисунок 2.5 – Структура кредитного портфеля АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [26]

АТ «А-БАНК» в 2024 р. кредитує клієнтів, що здійснюють свою діяльність на території України в наступних галузях економіки, частка яких складає:

- торгівля – 38,7%;
- гірничо-добувна промисловість, металургія – 25,4%;
- сільське господарство, лісовий та деревообробний комплекс – 11,0%;
- виробництво – 8,4%;
- будівництво – 5,0%;
- інформація та телекомунікації – 2,8%;

- транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 2,8%;
- енергетика – 2,2%;
- інше – 3,7%.

В кредитах виданих фізичним особам в 2024 р. переважну частку займають кредитні картки (62,5%) та споживче кредитування (30,3%).

Обсяг сформованих резервів під знецінення кредитів і заборгованості клієнтів в активах АТ «А-БАНК» на кінець 2024 р. склав 2 млрд 378,3 млн грн і скоротився на 1 млрд 695,9 млн грн в порівнянні 2022 р., що складає -41,6%. Основна частина скорочень відбулася по резервах під знецінення кредитів і заборгованості фізичних осіб і склала в досліджуваному періоді 1 млрд 551,4 млн грн, або -44,1% (рисунок 2.6.). Скорочення по резервах під знецінення кредитів і заборгованості юридичних осіб склала в досліджуваному періоді 144,5 млн грн, або -26,1%.

млн грн

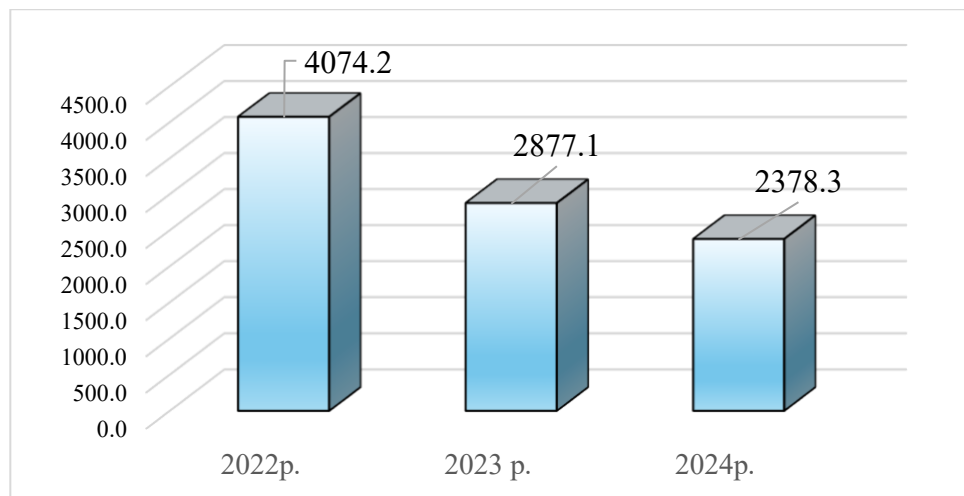

Рисунок 2.6 – Динаміка сформованих резервів під знецінення кредитів і заборгованості клієнтів АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [26]

Подані в таблиці 2.9 дані свідчать про позитивні зміни у активах АТ «А-БАНК», оскільки їх рентабельність (ROA) має позитивну динаміку до зростання і в 2024 р. складає 2.27%. Демонструє позитивну тенденцію

зростання і коефіцієнт рентабельності акціонерного капіталу (ROE) банку, який в 2024 р. склав 38,1%, що пов'язано із його зростанням на 276,2 млн. грн, або на 35,5%, за рахунок отриманого прибутку, а це позитивно вплинуло на його фінансову стійкість, і як наслідок - збільшився прибуток на кожен одиницю вкладеного акціонерами капіталу, що дозволило вчасно сплатити податок на прибуток за підвищеною ставкою в 50%. Це був позитивний сигнал для інвесторів, що вказує на ефективне використання власних коштів банку з метою нарощення прибутку.

АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р. дотримується нормативів кредитного ризику демонструючи позитивну динаміку відповідних банківських нормативів. Відмічаємо в досліджуваному періоді зростання регулятивного капіталу, збереження значень нормативу максимального розміру кредитного ризику за одним контрагентом (Н7) на рівні не вище 25,0%, що свідчить про збереження рівня концентрації ризиків, а також зростання стійкості до можливих збитків. Зменшення значень нормативу великих кредитних ризиків (Н8) вказує на вмiле управління кредитними ризиками системою менеджменту банку, що сповільнює виникнення фінансових труднощів банку в випадку невиконання зобов'язань відповідних контрагентів (таблиця 2.11).

Таблиця 2.11 – Нормативи дотримання кредитного ризику АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Норматив	Значення нормативу		
	2022р.	2023 р.	2024р.
Регулятивний капітал (Н1), млн грн	2134.2	2289.6	6198.3
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), не більше 25%	16.05	14.88	16.80
Норматив великих кредитних ризиків (Н8), не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу	42.34	38.67	32.57
Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9), не більше 25%	0.16	0.27	0.12

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

Результатом фінансової діяльності АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р. є прибуток, який динамічно зростає в досліджуваному періоді (рисунок 2.7).

млн грн

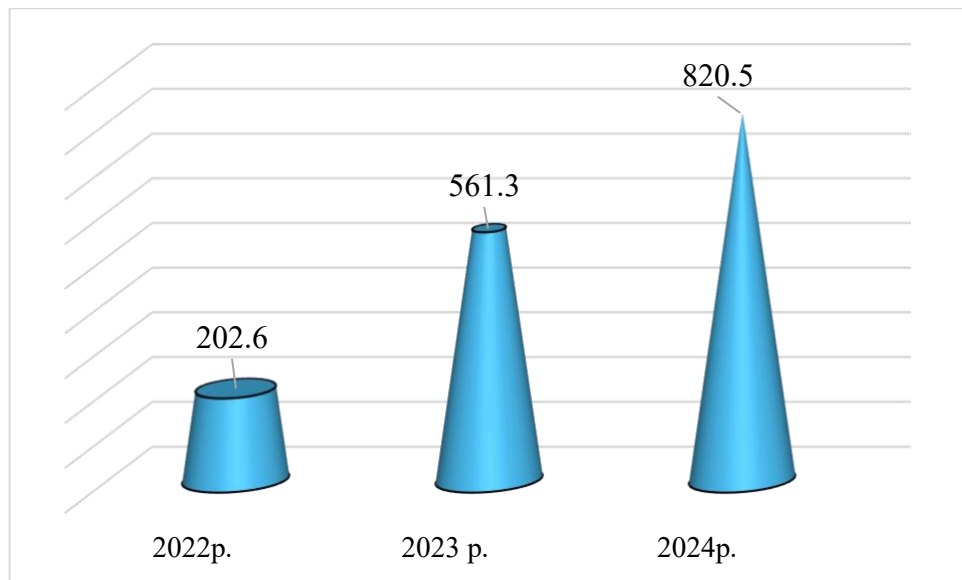

Рисунок 2.7 – Динаміка чистого прибутку АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [26]

Зважаючи на результати фінансової діяльності АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р., нами пропонуються наступні шляхи оптимізації кредитної політики:

- проведення регулярного аналізу рівня кредитних відносин із кожним позичальником;
- оптимізація кредитного портфеля банку має бути обґрунтованою і враховувати пріоритетні напрями кредитування;
- розробка системи заходів, що спрямовані на зниження вартості кредитних ресурсів;
- при оцінці дохідності кредитної діяльності банку проводити вибір дієвих методик із використанням методів економетричного аналізу;
- систематичний перегляд депозитної політики банку з метою визначення інноваційних шляхів зміцнення та нарощення ресурсної бази банку;
- стимулювання дострокового погашення кредитів;

- посилення контролю кредитних ризиків та формування дієвих систем управління ним;
- удосконалення кредитних технологій з метою підвищення ефективності кредитних операцій та їх безпеки, оптимізації процесів і покращення якості обслуговування клієнтів;
- залучення на посади кредитних менеджерів досвідчених фахівців, які володіють навиками розробки і впровадження пакетів кредитних послуг;
- досягнення високої якості сервісу, рівня диференціації банківського бренду.

Висновки

В кваліфікаційній роботі проведено дослідження кредитної політики банку, її сутності, особливостей формування і напрямів оптимізації за матеріалами АТ «А-БАНК».

Аналіз наукових здобутків вітчизняних і зарубіжних учених з даної проблематики показав, що в них не існує єдиного підходу до визначення сутності дефініції «кредитна політика банку», і вона розглядається як комплекс правил, принципів і стратегій, що визначають підходи банку до здійснення його кредитної діяльності, управління кредитними ризиками та досягнення поставлених фінансових цілей, зокрема забезпечення прибутковості й безпеки кредитних операцій, підтримки стабільного фінансового стану банку. Кредитна політика відіграє визначальну роль у забезпеченні ефективності діяльності банку, забезпечуючи управління кредитними ризиками та максимізацію його прибутку. Вона визначає стратегію і тактику банку в галузі кредитування, принципи та умови надання кредитів, спрямована на досягнення балансу між прибутковістю та безпекою кредитних операцій, забезпечуючи фінансову стабільність банку та його конкурентоздатність на кредитному ринку. Процес реалізації кредитної політики банку виступає складним та одночасно динамічним процесом, що вимагає від менеджменту банку професіоналізму, відповідальності та здатності адаптуватися до змін у нестабільному зовнішньому середовищі

Проведена нами оцінка кредитної діяльності вітчизняної банківської системи у 2022-2024 р.р. показала, що незважаючи на воєнний стан, вона змогла активізувати кредитну діяльність, що дозволяє суб'єктам господарювання та домогосподарствам відновлюватися, модернізувати діяльність та адаптуватися до нових умов та викликів економічного розвитку. За цих надскладних умов уряд і НБУ систематично сприяють стимулюванню банків до здійснення кредитування економіки, розширюючи границі пільгових

державних програм кредитування, тим самим полегшуючи доступ бізнесу до доступних кредитів, а для банків забезпечуючи своєчасне рефінансування, що сприяє належному виконанню інвестиційної функції в напрямку підтримки вітчизняної економіки.

АТ «А-БАНК» створено і зареєстрованого НБУ в 1992 р. в м. Дніпро. АТ «А-БАНК» є універсальним, що дозволяє йому здійснювати широкий спектр банківських операцій і послуг (кредитних, депозитних, розрахунково-касове обслуговування, валютні операції, операції з цінними паперами, надання інших фінансових послуг. Банк визначено НБУ як системно важливий. Менеджмент банку здійснює ефективне управління фінансовою діяльністю, що дозволяє нарощувати ключові показники, дотримуватися нормативів НБУ, реалізовувати стратегічні цілі. Кредитна політика АТ «А-БАНК» спрямована на залучення максимальної кількості клієнтів і якісне забезпечення їх фінансових потреб, пропонуючи їм різноманітні кредитні продукти і послуги. Зокрема, АТ «А-БАНК» акцентує увагу на кредитуванні фізичних осіб та малого і середнього бізнесу, бере участь в державних програмах підтримки бізнесу, зокрема, у програмі «Доступні кредити 5-7-9%», що дозволяє підприємству отримувати фінансування на вигідних умовах. Існуючі технології банку зробити процес кредитування для клієнтів максимально зручним і доступним, прозорим та вигідним.

З метою оптимізації кредитної політики АТ «А-БАНК» пропонується вдосконалювати процеси оцінки кредитоспроможності позичальників, проводити диверсифікацію кредитного портфеля, запроваджувати гнучкі кредитні продукти, посилювати контроль за ризиками та формувати дієві системи управління ним, удосконалювати кредитні технології задля підвищення ефективності кредитних операцій і їх безпеки, оптимізації процесів та покращення якості обслуговування клієнтів, розвивати якісний кадровий склад.

Список використаних джерел

1. АТ «А-БАНК» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://a-bank.com.ua/> (дата звернення: 06.04.2025).
2. Балянт Г.Р. Теоретичні та практичні аспекти розроблення та реалізації кредитної політики банків / Г.Р. Балянт, Ю.М. Галіцейська // ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. - 2017. - № 11. – С. 401-406. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/64.pdf (дата звернення: 04.04.2025)
3. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 580 с.
4. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях : навч. посібник. / уклад. : О.М. Гладчук, І.Я. Ткачук, В.М. Харабара. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 208 с.
5. Банківський менеджмент : навчальний посібник / [Зянько В. В., Спіфанова І. Ю., Коваль Н. О., Ткачук Л. М.]. – 3-тє вид., доп. – Вінниця : ВНТУ, 2022. – 170 с.
6. Бітнер І.В. Кредитна політика комерційного банку в умовах економічної нестабільності / І.В. Бітнер, О.Е. Коротких // ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО. - 2023. - № 56. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-36> (дата звернення: 02.04.2025)
7. Бондарчук М. К. Банківська система : навч. посіб / М. К. Бондарчук, І. В. Алексєєв, Л. Г. Кльоба. - Львів : Ліга-Прес, 2017. - 246 с.
8. Владика Ю. Адаптація кредитної політики комерційних банків в умовах воєнного стану / Ю. Владика, Л. Турова, Т. Тарасенко // Економіка та суспільство. - 2024. - № 61. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-103> (дата звернення: 25.05.2025)

9. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа: підручник / О.Д.Вовчак, Н.М.Руцишин, Т.Я. Андрейків // Київ: Знання, 2018. 564 с.
10. Волкова Н. І. Оцінка якості кредитного портфеля в умовах сучасних викликів / Н. І. Волкова, Т. І. Шпунярська // Modern Economics. - 2023. - № 42(2023). - С. 27-34. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V42\(2023\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V42(2023)-04) (дата звернення: 25.04.2025)
11. Дмитренко А.В. Особливості та напрями грошово-кредитної політики в Україні / А.В. Дмитренко, Бабець В.А. . - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://surl.li/jckirf> (дата звернення: 23.04.2025)
12. Журавльова Т. О., Макаренко Ю. П., Турова Л. Л, Сірко А. Ю. Фінансовий менеджмент у банку: навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2021. 360 с.
13. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2024р. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-N2.pdf?v=11 (дата звернення: 27.04.2025)
14. Кредитна політика українських банків у 2025 році: короткострокові позики у фінансовій реальності воєнного часу. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://novynarnia.com/2025/04/06/kredyt-na-polityka-ukrayinskyh-bankiv-u-2025-roczy-korotkostrokovyi-pozyky-u-finansovij-realnosti-voyennogo-chasu/> (дата звернення: 05.05.2025)
15. Криклій О. Формування кредитної політики банку / О. Криклій, О. Мірошніченко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 3 (15). – С. 165–171. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/51935/7/Kryklii_bank.pdf (дата звернення: 05.04.2025)
16. Криховецька З. Проблеми та шляхи вдосконалення формування фінансових ресурсів банків / З. Криховецька, І. Кохан // Економіка та суспільство. - 2022. - №39. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-10> (дата звернення: 01.06.2025)
17. Круглякова В. В. Оцінка ефективності кредитної політики банку / В.В. Круглякова, С.В. Прокопчук // Проблеми економіки. - 2024. - № 4 (62). – С. 245-252. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2024-4_0-pages-245_252.pdf (дата звернення: 30.05.2025)

18. Левицький В.В. Банківський менеджмент: конспект лекцій / В.В. Левацький. - Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 102 с.

19. Людковська Ю. Оцінка сучасних тенденцій банківського кредитування в Україні протягом 2018-2023 років / Ю. Людковська, А. Абдуллаєва // Економіка та суспільство. – 2023. - №56. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-109> (дата звернення: 22.04.2025)

20. Макаренко Ю. П. Теоретичні аспекти управління кредитним портфелем банківської установи / Ю. П. Макаренко, Д.О. Самойлова // Економіка та держава. - 2020. - № 6. - С. 87–91. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: DOI: 10.32702/2306-6806.2020.6.87 (дата звернення: 22.04.2025)

21. Мельник К. Кредитна політика комерційного банку – інструмент досягнення стратегічних цілей / К. Мельник, В. Бодрян // Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства: Матеріали міжн. наук.-практич. інтернет-конфер. м. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 27 жовтня 2020 р. С. 137-139. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19222/1/137-139.pdf> (дата звернення: 06.04.2025)

22. Методика розрахунку пруденційних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: Рішення правління НБУ від 15.12.2017 № 803–рш (із змінами і доповненнями). - [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://bank.gov.ua/ua/news/all/Method_15122017_803-rsh_economic_ratios (дата звернення: 12.05.2025)

23. Михайляк Г.В. Кредитна політика банків та шляхи її оптимізації / Г.В. Михайляк, І.В. Михайляк // ПРИЧОРНОМОРСЬКІ ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ. – 2018. -№ 27. – С. 103-106. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://bses.in.ua/journals/2018/27_2_2018/20.pdf (дата звернення: 10.04.2025)

24. Мордань Є. Ю. Системний підхід у побудові механізм формування та реалізації кредитної політики банку / Є. Ю. Мордань, К.В. Чередніченко //

III Міжнародна науково-практична конференція «Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії», Суми, 27 – 29 травня 2024 р. – С. 72-76. [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/98259/1/Digital_Transformations_2024.pdf#page=73 (дата звернення: 02.06.2025)

25. Національний банк України - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 12.05.2025)

26. Наглядова статистика НБУ. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 12.05.2025)

27. Непрацюючі кредити: між успіхами та викликами 2025 року. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://investlaw-group.com/nepraczyuyuchi-kredyty-mizh-uspihamy-ta-vyklykamy-2025-roku/> (дата звернення: 27.05.2025)

28. Ніколаєва Н.А. Кредитна політика банку: теорія та практика / Н.А.Ніколаєва, Р.В. Комендант // СХІДНА ЄВРОПА: ЕКОНОМІКА, БІЗНЕС ТА УПРАВЛІННЯ. - 2017. - № 2 (07). – С. 258-261. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/7_2017/51.pdf (дата звернення: 01.04.2025)

29. Основні принципи ефективного банківського нагляду (Основні Базельські принципи) - [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Basel_Core_principles_2012.pdf (дата звернення: 22.04.2025)

30. Островська Н.С. Особливості формування кредитної політики та кредитного портфеля комерційного банку в сучасних умовах / Н.С. Островська // Інфраструктура ринку. – 2021. - № 54. – С. 214-220. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/54_2021/36.pdf (дата звернення: 05.05.2025)

31. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 р. №368 –

[Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#n25> (дата звернення: 09.05.2025)

32. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах [Електронний ресурс]: Постанова Правління НБУ № 64 від 11.06.2018р. - Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (дата звернення: 10.05.2025).

33. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2000 р. №2121–III. - Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 03.04.2025).

34. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 02.04.2025).

35. Росола У.В. Кредитна політика та аналіз сучасного стану кредитного ринку України / У.В. Росола, Н.І. Щока, М.С. Ярмолюк // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. – 2018. - № 1(9). – С. 181-188. - [Електронний ресурс] - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2018_1_29 (дата звернення: 12.04.2025)

36. Сеньковська О. Вдосконалення ефективності кредитної політики комерційного банку в сучасних умовах / О. Сеньковська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.6 – С. 275–279. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2014/24_6/44.pdf (дата звернення: 09.04.2025)

37. Степаненко С.В. Методи вдосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах / С.В. Степаненко, О.Г. Римар, О.І. Гулюк // Наукове фахове видання «Ефективна економіка». - 2021. - № 2 (3). - С. 80–88. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: DOI: 10.32702/2307-2105-2021.3.88 (дата звернення: 23.05.2025)

38. Харченко А.М. Кредитний портфель банків України: аналіз, фактори, тенденції / А.М. Харченко // ВІСНИК УНІВЕРСИТЕТУ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ. - 2020. - № 2 (38). – С. 54-60. - [Електронний

ресурс] - Режим доступу:
<https://www.ser.net.ua/index.php/SER/article/view/382/387> (дата звернення:
28.04.2025)

39. Шалигіна І.В. Кредитний портфель українських банків під час війни: ефективне формування та мінімізація ризиків/ І.В. Шалигіна // СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ. – 2024. - № 2 (49). – С. 186-194. - [Електронний ресурс] - Режим доступу:
<https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/959/91> (дата звернення: 18.05.2025)

40. Щербіюк А. Сучасні підходи до управління кредитним ризиком банку: теоретичні засади та практичні інструменти / А. Щербіюк, Н. Ткачук // Економіка та суспільство. 2024. - № 63. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-27> (дата звернення: 18.05.2025)

41. Шуміло О. Аналіз сучасного стану банківської системи України / О. Шуміло, О. Заїка, С. Гречко // Економічний простір. - 2023). - № 188. – С. 195-199. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/188-32> (дата звернення: 08.04.2025)

42. Яковлев В. Дослідження впливу сучасної державної грошово-кредитної політики на кредитний потенціал банків України / В. Яковлев, М. Ткаченко// Економіка та суспільство. - 2024. - № 67. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-177> (дата звернення: 17.05.2025)

43. Anh D.V. Does better capitalization enhance bank efficiency and limit risk-taking? Evidence from ASEAN commercial banks. Global Finance Journal. - 2021. - № 100617. URL: <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2021.100617> (date of application: 08.04.2025)

44. CREDIT-RATING. - [Електронний ресурс] - Режим доступу:
<https://www.credit-rating.ua/> (дата звернення: 20.05.2025)

ДОДАТКИ